

בסצנה מסוימת, לקראת סוף המופע "כוח האיזון" של להקת ורטיגו, נראית בלה, רקדנית במופע, נכה על כיסא גלגלים, מסתכלת על קבוצה של רקדנים בעומק הבמה, הערוכים במעין קונסטרוקציה אנכית גבוהה ומוארים בתאורה אקספרסיבית; היא מטיחה לעברם קריאות בידיש: "מה אתם מסתכלים?"; "אף פעם לא ראיתם אשה על כיסא גלגלים?"; "אתם כמו קיר"; "תתביישו לכם".

בין לבין, אנו רואים את הרקדנים המגיבים כגוש אנושי אחד: התעלמות, הסבת מבט, פליאה וצחוק גס, מתנשא. בתוך הגוש נמצאים גם שני רקדנים נכים.

בסצנה אחרת, נראית פרידה, רקדנית הנתמכת בקביים, חוצה את הבמה ונעמדת בקדמתה. היא לוקחת את הקב שלה, שבלעדיו היא לא יכולה לנוע, ובתנועה מעגלית מציבה אותו באלכסון, הרחק מגופה, כל כובד משקלה שעון עליו. ארבע מרקדניות הלהקה חושפות קב קטן-מידות, שהוסתר בצד גופן, וחוזרות על אותה תנועה - כל איזון גופן נסמך על הקב השעון כנגד הרצפה.

האם הנכות קיימת רק כשהיא נצפית? האם לא כולנו נסמכים על מישהו, או נתלים במישהו או במשהו, עד כדי אובדן העצמי, עד נכות נפשית או רוחנית? האלטרואיזם שלנו ביחס לנכה הוא לעיתים שקרי מיסודו, מכיוון שהוא מגיע בהכרח ממקום של עדיפות מול חסר, של שלמות מול פגומות, של פוטנטיות מול מגבלה. אז הגוף מפעיל אצלנו מנגנון של מגננה, ההופכת למבוכה. המבוכה הזאת קוראת לנו לפעולה, מבקשת מאיתנו להבין, לעזור. במקרים קיצוניים, היא תבקש מאיתנו הזדהות. אלא שהקב המקוצץ משהו, החקייני

מה שהגוף אינו יכול ומה שהנפש זקוקה לו

והזמני, של ארבע הרקדניות הבריאות, הוא רק מחווה, שחולפת עם המבוכה. ודווקא ענבל אלוני, אחת מארבע הרקדניות הלא נכות, נשארת אחרונה על הבמה כשקביים מועמסים על רגליה, ידיה, צווארה ובתי שחיה, בזה אחר זה.

מתי הופכת מגבלה בעינינו לנכות של ממש? מתי היא מצליחה לגרד את הסימפטיה שלנו ומתי מופעלת המבוכה הלא רצונית הזו, האינסטינקטיבית, של האדם הבריא? נדיר לפגוש פרויקט אמנותי, שמבקש באופן מעשי להעביר מסר חברתי חשוב, תוך ביקורת וניסיון לשנות את הלך הרוח הקיים. בדרך כלל, לדעת רבים, תפקיד האמנות הוא לשקף, להראות, אולי גם למתוח ביקורת. כאן נעשה ניסיון לומר: "משהו לא בסדר מיסודו, אנחנו מבקשים לשנות את זה. אנחנו נטיח אמת זו מול פניהם של הצופים". ב"כוח האיזון" משתתפים שנים עשר רקדנים, שמונה חברי להקת "ורטיגו" הירושלמית, וארבעה רקדנים נכים. לפני כשנה, הזמינו המנהלים האמנותיים של הלהקה, נעה ורטהיים ועדי שעל, את אדם בנגימין לערוך סדנאות משותפות של רקדנים ושל נכים. כך התחילה חקירה - של בנגימין ושל הרקדנים - סביב אפשרויותיו של מחול משולב. ידידות נוצרו בין רקדני הלהקה לרקדנים הנכים, ובסיום הסדנה, היה ברור לבנגימין שהוא יחזור כדי ליצור כוריאוגרפיה משותפת. באפריל 2001 חזר בנגימין לארץ ואז החלו להתגבש ההרכב והמחול עצמו. עבודתו הייחודית של בנגימין הצליחה להביא תוצאות בתוך זמן קצר ביותר; ערנותו והבנתו את השפה התנועתית של כל אחד מהמשתתפים הביאו ליצירת

שי הרלב (שטיינברג)

“כוח האיזון” להקת ורטיגו
“The Power of Balance” Vertigo Dance Company

פרויקט משותף של גילוי ופיתוח, של מופע שמבוסס על הקשרים האישיים בין הרקדנים, על היכולת והמגבלות שלהם, ואפילו על תעצומות הנפש והחולשות האנושיות של כל אחד ואחד.

ביצירה מסובכת ומורכבת מסוג זה, שבה לוקחים חלק אנשים בעלי מגבלת תנועה, שאינם רקדנים מקצועיים, הבין בנגימין, שהשפה התנועתית משיקה למה שאפשר ולמה שאי אפשר, למה שהגוף אינו יכול ולמה שהנפש זקוקה. העבודה באנסמבל נתנה לבנגימין זמן רב להתבוננות על הרקדנים, וללימוד התנועות שנכונות להם, שהן חלק מהיומיום התנועתי שלהם. עם פרידה מיטלפונקט - בעלת שיתוק מוחין מלידה - עבד בנגימין במיוחד סביב אזור הצוואר. המגבלה בהחזקת הצוואר הפכה למרכיב כוריאוגרפי בדואט שלה עם אביב איבגי, רקדן בלהקה. מלבד זאת, מכיוון שההתנהלות עם קביים איטית יותר מזו של הרקדנים בכיסא, החליט בנגימין, שנכון יהיה להעניק לפרידה סצנות ארוכות, שיהיה בהן מקום לאקספרסיביות ולעוצמה של התנועה שלה. מיכאל קירשנבאום, המרותק לכיסא, ניחן במראה גברי, פיזי ומחוספס משהו. לקירשנבאום - עורך-דין במקצועו ומנכ"ל עמותת נגישות ישראל - ניסיון בריקודי עם בבית הלוחם בתל-אביב. בנגימין בחר לשלב אותו בקטעי מחול פיזיים, קשוחים ומהירים יותר. בסצנות רבות מיכאל מחזיק רקדנים אחרים, שכוחו האיזון של הרקדן או הרקדנית הבריאים מוטל עליו. המקום הזה של אחריות, של תמיכה באחר, הולם את דמותו, המשדרת כוח רב, עצמאות וסירוב להיכנע למגבלותיו.

חי כהן, משותק בארבע גפיים, הוא רקדן מדויק להפליא. הוא נמצא הרבה על הבמה ובנגימין ניצל את המסירות ואת הריכוז שלו בסצנות. בסצנה מרשימה, הפותחת את המחול, משתלב כהן בדואט יפהפה עם אירנה צאבל, רקדנית הלהקה, (לשעבר, רקדנית בלהקת המחול הקיבוצית) בו ידיו, המשותקות למחצה, גורפות את הרצפה, מבקשות משהו להיאחז בו, מחפשות את החלק הבריא, שחי, נושם ומרגיש. יופיו של המופע נעוץ בשפה תנועתית, המשלבת קשיחות ורגישות, וסיטואציות אנושיות שלקוחות מן החיים עצמם. בנגימין והרקדנים לא נוטלים על עצמם שמץ של התנצלות ועם זאת, העבודה שומרת על יושר פנימי ומקרנה תיאטרליות. יש לא מעט רגעים

מסוכנים, בהם על הרקדנים הנכים לסמוך על כוח האיזון ועל הרקדנים הבריאים. זו תוצאה של עבודה מפרכת, הן של בנגימין והן של הרקדנים, שמעבר לבימוי ולכוריאוגרפיה, יצרו אמון אישי עמוק אחד בשני.

בנגימין הוזמן במיוחד על מנת ליצור מחול שהוא שילוב של אסתטיות וכנות, בין רקדנים בריאים ונכים, ויש לו ניסיון רב בעבודה משולבת זו. ב-1991 ייסד את להקת המחול הבריטית המשולבת קאנדו-קו [CandoCo], יחד עם הרקדנית סלסט דנקר [Celeste Dandeker], המרותקת לכיסא גלגלים בעקבות תאונה על הבמה; הלהקה זכתה לחשיפה גדולה, כאשר כמה מהשמות הלוהטים של עולם המחול - מריל טאנקארד [Meryl Tankard], שיוואן דיוויס [Shiwan Davis] ודאג אלקינס [Doug Alkins] עבדו איתה. יתרונו של בנגימין נעוץ בהשקפתו הבסיסית לגבי יכולתם של נכים והפוטנציאל שלהם להשתלב כרקדנים. מבחינתו, עולם שבו נכות נחשבת לנקודת פתיחה אפסית, הוא עולם מוגבל מלכתחילה, ומן המוגבלות המחשבתית הוא מנסה בנגימין להשתחרר. ההשתחררות של בנגימין מתבצעת בבנייה של אינטנסיביות תנועתית המתפתחת כל העת, בה קיים משחק של דואט תנועתי בין הרקדנים הבריאים לנכים, ללא דפוסים של שליטה, כאשר הבעלות על האיזון ועל האמון משתנה כל הזמן. בנגימין נוטה גם להטעות את הצופה במתכוון; למשל, כאשר מתברר

שרקדנית על כיסא גלגלים אינה נכה והיא חושפת את הבדיה מול הצופה, בניסיון להראות לנו שהנכות תלויה בזווית ההסתכלות, בנקודת המבט. מול מבטנו, היא יכולה להישכח לרגע, היא יכולה להיעלם.

ברוב הסצנות נמצאים כמה רקדנים על במה, ויש מספר התרחשויות. בנגימין אינו מסתפק בשפה תנועתית שקטה, אינטרוורטית, מינימליסטית, כמו שהיינו יכולים אולי לצפות ממחול בו משתתפים נכים. ברגעים רבים, המופע תזזיתי, גדוש בתנועה פיזית, באזורים, ובשינויי תאורה. מיז-אנ-סצנות רבות,

המתרחשות בעת ובעונה אחת, דורשות מן הצופה ריכוז רב. הקולאז' המוסיקלי של אבי בללי נבנה היטב ונע בין קטעים שקטים עם מוטיבים חזרתיים לבין מוסיקה תעשייתית. עבודת האנסמבל מורגשת כל העת וניכרים חיבורים תנועתיים, דואטים וטריאטים של הרקדנים; אך מעבר לכך, זו עבודה של תוכן, של נרטיב, שמתחברת לכדי אמירה על יחסים ואיזונים בין בני אדם; לשיח רקדנים בין היצירה שעל הבמה ובין החיים בכלל. אם בתחילת המופע, אנו צופים בעמית מן, מנהל הלהקה, הרוקד לראשונה בחייו, מכסה שני כיסאות בסדין לבן ולאחר מכן מכסה את חי כהן, היושב על כיסא גלגלים, כאילו היה חפץ, הרי שבסוף המופע, מתנהל מאבק בין מן ובין רינה ורטהיים על תשומת לבו של חי. היא מבקשת להתקרב, אך הוא מרחיק אותה וזוכה בתשומת הלב המבוקשת. בתמונת הסיום, ראשו של עמית

נמצא בין ידיו של חי, כמו מבקש עזרה, כוח ואמפטיה.

"The Power of Balance" Vertigo Dance Company
"כוח האיזון" להקת ורטיגו

“כוח האיזון” להקת ורטיגו
“The Power of Balance” Vertigo Dance Company